

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BARAZA LA MITIHANI
MTIHANI WA UALIMU DARAJA LA A

664

MITAALA NA UFUNDISHAJI

Muda: Saa 3.

MAJIBU

Year: 2010

Maelekezo.

1. Karatasi hii ina sehemu **A**, **B** na **C**.
2. Jibu maswali **yote** katika sehemu **A** na maswali **mawili (2)** kutoka sehemu **B** na swali **moja (1)** kutoka sehemu **C**.
3. Sehemu **A** ina alama 36, sehemu **B** ina alama 40 na sehemu **C** ina alama 24.
4. Vifaa vya mawasiliano na vitu vyote visivyoruhusiwa **havitakiwi** ndani ya chumba cha mtihani.
5. Andika **namba yako ya mtihani** katika kila ukurasa wa kijitabu chako cha kujibia.

SEHEMU A (alama 36)

Jibu maswali yote katika sehemu hii.

1. Eleza maana ya mtaala rasmi.

Mtaala rasmi ni mpango wa masomo unaotambulika rasmi na mamlaka za elimu, ambao huandaliwa kwa mujibu wa sera, kanuni, na viwango vya kitaifa.

Huhusisha maudhui yote yanayofundishwa shuleni, pamoja na malengo, mbinu za kufundishia, na vigezo vya tathmini, ili kuhakikisha wanafunzi wanapata elimu yenye ubora.

Husaidia mwalimu kupanga masomo kwa njia ya kistrategia, kuhakikisha kila somo linaendana na malengo yaliyowekwa.

Huhakikisha kwamba ujifunzaji wa wanafunzi unalingana na viwango vinavyotarajiwa kitaifa, hivyo kutoa msingi thabiti wa elimu.

Aidha, mtaala rasmi huchangia katika kukuza ujuzi, maadili, na stadi zinazohitajika katika maisha ya kijamii, kiutamaduni, na kitaaluma.

2. Taja na fafania kwa ufupi njia tatu (3) ambazo mwanafunzi anaweza kutathminiwa darasani.

Kwanza, mtihani wa maandishi, ambapo mwanafunzi huulizwa maswali yenye lengo la kuthibitisha uelewa wake wa dhana au somo lililofundishwa.

Pili, tathmini ya vitendo, ambapo mwanafunzi anatekeleza kazi au shughuli inayohusiana na somo ili kuonyesha stadi na uelewa wa vitendo.

Tatu, tathmini ya mdomo, ambapo mwanafunzi anajadili dhana fulani mbele ya mwalimu au darasa, kurahisisha mwalimu kubaini uelewa wake.

Njia hizi hutoa picha kamili ya maendeleo ya mwanafunzi, ikijumuisha uelewa wa nadharia na utekelezaji wa vitendo.

Aidha, zinahimiza ushiriki wa mwanafunzi, kutoa mrejesho wa haraka, na kuboresha mbinu za kufundisha mwalimu.

3. Kwa nini mtaala unapaswa kuzingatia mahitaji ya wanafunzi?

Kuzingatia mahitaji ya wanafunzi husaidia kuhakikisha maudhui yanayofundishwa ni muhimu, yanayofaa umri na uwezo wa mwanafunzi, na hayazidi uwezo wao wa kisaikolojia.

Huchangia kuongeza motisha ya kujifunza kwa kuwa wanafunzi wanahisi masomo ni ya manufaa na yanayokidhi mahitaji yao.

Inahakikisha mbinu za kufundisha, nyenzo, na vigezo vya tathmini vinawiana na uelewa na kiwango cha kila mwanafunzi.

Kuzingatia mahitaji husaidia kupunguza changamoto za ujifunzaji kama uchovu, kushindwa kushirikiana, au kutoelewa dhana ngumu.

Aidha, huchangia katika maendeleo ya ujuzi wa kibinafsi na kijamii wa mwanafunzi, kwani mtaala unalenga kuhakikisha kila mwanafunzi anapata fursa ya kujifunza kwa kina.

4. Tofautisha mbinu na mkakati wa kufundishia.

Mbinu ya kufundishia ni njia ya jumla au mtindo wa kufundisha, mfano maonyesho, majadiliano, au michezo ya kielimu, inayolenga kufanikisha malengo ya ujifunzaji.

Mkakati wa kufundishia ni mpango maalum unaotumika kutekeleza mbinu, ukijumuisha hatua, muda, zana, na njia za kutathmini ili kufanikisha malengo ya somo.

Mbinu ni wigo mpana unaolenga kufanikisha uelewa, wakati mkakati ni njia ya kina ya kutekeleza mbinu hiyo ili kupata matokeo maalum.

Mbinu inaweza kubadilika kulingana na somo au muktadha, wakati mkakati ni mpango maalum unaofuatwa kwa somo fulani au darasa.

Mbinu hujumuisha nadharia na mbinu za jumla, wakati mkakati hujikita katika utekelezaji wa hatua kwa hatua, kuhakikisha mafanikio ya ujifunzaji.

5. Orodhesha vipengele vinne (4) vya andalio la somo vinavyohusiana na utekelezaji wa somo.

Kwanza, malengo ya somo, ambayo hutoa mwongozo wa kile mwanafunzi anapaswa kufanikisha mwishoni mwa somo.

Pili, maudhui ya somo, yanayojumuisha dhana, kanuni, na taarifa zinazohitajika kufanikisha malengo.

Tatu, mbinu na zana za kufundishia, ambazo husaidia mwalimu kufundisha kwa njia inayoendana na malengo na mahitaji ya wanafunzi.

Nne, mbinu za tathmini zinazobaini maendeleo ya mwanafunzi, uelewa wake, na mafanikio ya somo, zikihakikisha kila mwanafunzi anafikia kiwango kinachotarajiwa.

6. Fafanua umuhimu wa marejeleo katika andalio la somo.

Marejeleo ni vyanzo vya ziada vinavyotumika kuimarisha uelewa wa mwanafunzi na kusaidia mwalimu kuandaa masomo kwa usahihi.

Huhakikisha taarifa zilizotolewa darasani ni sahihi, zinazoaminika, na zinazoendana na malengo ya somo.

Huchangia kuongeza motisha ya kujifunza, kwa kuwa wanafunzi wanahisi somo lina maana na linafaa kwa maisha yao.

Husaidia mwalimu kupanga mbinu bora za kufundisha, kwani anaweza kutumia nyenzo sahihi zinazoeleza dhana vizuri.

Aidha, marejeleo huchangia katika kuendeleza ujuzi wa tafiti na uwezo wa mwanafunzi kufanya maelezo ya kina.

7. Eleza maana ya Mbinu ya Mradi kama njia ya kufundishia.

Mbinu ya Mradi ni mbinu ambapo mwanafunzi anapewa mradi au kazi maalum inayohitaji ujuzi, maarifa, na ubunifu kuunganisha nadharia na vitendo.

Huhimiza kujifunza kwa vitendo, kuhusisha ujuzi wa kifikra na stadi za vitendo.

Inachangia kukuza ubunifu, motisha, na uwezo wa kutatua matatizo kwa wanafunzi.

Inaruhusu mwalimu kutathmini uelewa wa mwanafunzi kupitia kazi halisi badala ya majibu ya nadharia tu.

Aidha, mbinu ya mradi husaidia wanafunzi kujifunza kushirikiana na wenzao, kuboresha mawasiliano, na kuendeleza stadi za kijamii.

8. Taja misingi mitatu (3) ya kisaikolojia inayochukuliwa kama msingi wa mitaala.

Kwanza, maendeleo ya kifikra, yanayojumuisha hatua za ukuaji wa akili wa mwanafunzi kulingana na umri na uwezo.

Pili, motisha ya kujifunza, ambapo mwanafunzi anahamasishwa kushiriki kikamilifu na kupata matokeo chanya kutokana na juhudi zake.

Tatu, mitindo ya kujifunza ya mwanafunzi, ikijumuisha njia wanazopendelea za kujifunza na mbinu zinazofaa kuelewa dhana ngumu.

Misingi hii inahakikisha mtaala unaendana na uwezo wa mwanafunzi na kuongeza ufanisi wa ujifunzaji.

9. Kwa nini utabiri wa hali ya hewa huwekwa katika azimio la kazi?

Utabiri wa hali ya hewa husaidia mwalimu kupanga shughuli za nje, kama michezo, mazoezi, au shughuli za shamba, kwa usalama.

Huhakikisha shughuli zinatimizwa bila usumbufu kutokana na mabadiliko ya hali ya hewa.

Huchangia kupanga muda na rasilimali ipasavyo, kuhakikisha somo linaendelea kwa ufanisi.

Huhakikisha maudhui yanayohusiana na hali ya hewa yanafundishwa kwa wakati unaofaa.

Aidha, husaidia kupunguza usumbufu wa darasa na kuhakikisha mfululizo wa masomo unafuatwa ipasavyo.

SEHEMU B (alama 40)

Jibu maswali mawili (2) kutoka sehemu hii.

10. Jadili faida nne (4) ambazo shule na jamii hupata kutokana na ukuzaji bora wa mitaala.

Kwanza, wanafunzi wanapata ujuzi unaohitajika katika maisha na soko la ajira, hivyo kuchangia maendeleo ya kijamii na kiuchumi.

Pili, shule hupata mwalimu mwenye mbinu bora za kufundisha, hivyo kuboresha matokeo ya ujifunzaji na kiwango cha elimu.

Tatu, jamii hupata raia wenye maadili mema, stadi za kijamii, na mshikamano wa kijamii unaoongezeka, kuimarisha mshikamano wa kijamii.

Nne, huchangia katika kutumia rasilimali za shule kwa ufanisi, kuondoa upungufu wa vifaa, na kuboresha ushirikiano wa shule na jamii.

11. Fafanua hatua tano (5) anazoweza kuzitumia mwalimu katika kuandaa na kutoa mtihani mzuri wa mwisho wa muhula.

Kwanza, kubainisha malengo ya mtihani yanayohusiana na mtaala na somo, kuhakikisha mtihani unalingana na kile kilichofundishwa.

Pili, kuandaa muundo wa mtihani unaojumuisha maswali ya aina tofauti ili kuthibitisha uelewa na stadi mbalimbali.

Tatu, kuandaa maswali wazi, yenye mantiki, yasiyo na upendeleo, kuhakikisha kila mwanafunzi ana nafasi sawa ya kueleza ujuzi wake.

Nne, kuhakikisha rasilimali na muda vinapatikana, kuhakikisha mtihani unaweza kufanyika bila usumbufu.

Tano, kutoa maelekezo na mwongozo kwa wanafunzi kabla na wakati wa mtihani ili kupunguza hofu na kuongeza ufanisi wa mtihani.

12. Kwa kutumia somo la Kiswahili au English,

andika andalio la somo la dakika 40 kwa kuzingatia hatua zote muhimu.

Somo: Kiswahili – Hadithi Fupi.

Malengo: Mwanafunzi ataweza kueleza dhana kuu ya hadithi na kutoa maoni yake.

Maudhui: Hadithi fupi ya kitamaduni yenye ujumbe wa maadili.

Mbinu: Maonyesho, majadiliano, na kazi ya vitendo (kuchora mhusika au kupanga matukio).

Tathmini: Maswali ya mdomo, kazi ya uchoraji, na mjadala wa darasa kuthibitisha uelewa.

Rasilimali: Kitabu, picha za mhusika, ubao, penseli na rangi.

Muda: Dakika 40, ikigawanywa kwa ufundishaji, majadiliano, na tathmini.

13. Eleza kwa kina matokeo mabaya yanayoweza kutokea kwa wanafunzi wakati mwalimu hatumii zana za kufundishia ipasavyo.

Kwanza, wanafunzi wanaweza kushindwa kuelewa dhana ngumu, kwani hawana mfano wa kuona au kufanya.

Pili, motisha ya kujifunza hupungua, na somo linakuwa gumu, la kuchosha, na lisilo la kuvutia.

Tatu, wanafunzi hawawezi kuunganisha nadharia na vitendo, hivyo kushindwa kupata ujuzi kamili wa somo.

Nne, matokeo ya ujifunzaji hupungua, na wanafunzi hawafiki kiwango cha elimu kinachotarajiwa.

Tano, mwalimu hupoteza fursa ya kutoa mafunzo ya vitendo na kuboresha ubora wa ufundishaji, hivyo kuathiri ushirikiano na mshikamano wa darasa.

SEHEMU C (alama 24)

Jibu swali moja (1) kutoka sehemu hii.

14. Jadili namna mwalimu anavyoweza kujenga uhusiano mzuri na wanafunzi ili kurahisisha ufundishaji na ujifunzaji.

Kwanza, kuonyesha heshima na kusikiliza maoni ya kila mwanafunzi huchangia kujenga uaminifu na hisia ya ushirikiano.

Pili, kutoa pongezi na motisha mara kwa mara kunaimarisha mshikamano wa mwalimu na mwanafunzi na kuhamasisha ushiriki wa darasa.

Tatu, kuwa wazi na wazi katika matarajio, maelekezo, na kanuni za darasa kunasaidia wanafunzi kuelewa kikamilifu kinachotarajiwa.

Nne, kushirikisha wanafunzi katika maamuzi madogo ya darasa kunawapa hisia ya umiliki wa ujifunzaji, hivyo kuongeza motisha ya kushiriki.

Tano, kutumia mbinu za kielimu zinazojumuisha wanajamii au wenzao huongeza uhusiano wa kijamii na motisha ya kujifunza.

15. Fafanua jinsi zana za kufundishia zilizotengenezwa na wanafunzi wenyewe zinavyoongeza uelewa wa somo.

Zana hizo husaidia wanafunzi kuhusisha dhana na vitendo, hivyo kuongeza uelewa wa kina wa somo.

Huhimiza ubunifu, kwani wanafunzi wanashiriki moja kwa moja katika utengenezaji wa nyenzo.

Huchangia kujifunza kwa vitendo, kuunganisha nadharia na matumizi halisi, badala ya kujifunza kwa kusoma pekee.

Huruhusu kushirikiana kati ya wanafunzi, kuboresha mawasiliano, na kukuza stadi za kijamii.

Aidha, zana hizo hutoa mwongozo wa kuona na fursa ya kufanya majaribio, hivyo kuboresha urahisi wa kuelewa dhana ngumu.

16. Eleza umuhimu wa kurekebisha mitaala kwa kuzingatia mabadiliko ya kiteknolojia.

Kurekebisha mitaala kunahakikisha maudhui yanabaki ya kisasa, yanayofaa, na yanayotoa ujuzi unaohitajika kwa soko la ajira la kisasa.

Husaidia wanafunzi kupata stadi za TEHAMA zinazohitajika katika maisha ya kazi na kijamii.

Inaboresha mbinu za kufundisha kwa kutumia TEHAMA na zana za kisasa, hivyo kufanya ujifunzaji kuwa wa kuvutia.

Huchangia kuongeza uelewa na ushiriki wa wanafunzi, kwani somo linakuwa la kuvutia na linalofaa kwa maisha yao ya sasa.

Aidha, mwalimu anaweza kuboresha utekelezaji wa mtaala na kuhakikisha unalingana na maendeleo ya kiteknolojia na mahitaji ya jamii.